

Mindaugas Kvietauskas, *Vilniaus literatūrą kontrapunktai. Ankstyvasis modernizmas (1904–1915)*. Monografija, Lietuvos rasytojų sąjungos leidykla: Vilnius 2007.

Ukazanie się w 2007 roku w Wilnie książki młodego litewskiego badacza literatury i poety Mindaugasa Kvietauskasa (ur. 1976), pracownika naukowego Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Wileńskiego, więzami współpracy i osobistymi związanego także z uniwersytetami Warszawskim i Jagiellońskim, było wydarzeniem naukowym. Dość wspomnieć, iż Mindaugas Kvietauskas znalazł się wśród laureatów konkursu na najlepsze prace doktorskie obronione w 2006 roku, zorganizowanego przez Stowarzyszenie Młodych Naukowców Litewskich. Książka *Vilniaus literatūrą kontrapunktai...* jest publikacją ważną nie tylko dla środowiska lituanistycznego, ale i dla badaczy literatury i kultury polskiej.

Kvietauskas tak się przedstawia na stronie portalu poświęconego literaturze litewskiej i jej twórcom: „Ojczystego dialektu nie znam. W jego zapamiętaniu nie pomogły nawet studia lituanistyczne w Wilnie. Już kilkanaście lat mówię wyłącznie w dialekcie tego miasta – a jednojęzyczność jest tu niemal niemożliwa. To tutaj zrozumiałem, że nie ma nic złego w życiu wśród sprzeczności, że nie warto z nimi walczyć. W wolnym czasie czytuję Szyrwida, słucham muzyki techno i uczę się jidysz”.

(<http://www.rasytojai.lt/writers.php?id=288&jaunieji=1&sritis=jaunieji>; tłum. B. Kałęba).

Cytowana notka jest kluczem do zrozumienia postawy badawczej, która stała się fundamentem dla poszukiwań filologicznych i ideowych litewskiego historyka literatury. *Vilniaus literatūrą kontrapunktai* jest bowiem pierwszym komparatystycznym opracowaniem poświęconym literaturze powstającym w Wilnie na początku XX wieku, a więc wówczas, gdy w tym mieście pisano i publikowano po litewsku, polsku, żydowsku, białorusku i rosyjsku. Mindaugas Kvietauskas spojrział na owe pięć literatur narodowych z takich perspektyw, które pozwoliły odsonić i zarazem zaakcentować ich punkty wspólne i różnice (dla polonistów szczególnie inspirujący może być np. rozdział o almanachach literackich – polskojęzycznych *Žurawcach* i litewskojęzycznym *Vaivarykštė*), a także uzmysłować odrębność i konieczność znalezienia dla wileńskiego mikrokosmosu literackiego tego czasu własnego, osobnego miejsca w historiach literatur narodowych – to spostrzeżenie, stanowiące jeden z wniosków płynących z analizy twórczości ludzi pióra związanych z Wilnem na początku XX wieku, jest być może najważniejszym owocem pracy Kvietauskasa. Czytelnik oprócz nowatorskiego ujęcia syntetycznego dowie się też sporo o autorach i tekstach mało znanych bądź zapomnianych czy odczytywanych na nowo (np. o twórczości żydowskiego poety Uriji Kacelenobogena).

Vilniaus literatūrą kontrapunktai zasługuje na publikację w języku polskim, wypełnia bowiem choć w części dojmujący brak w polskim literaturoznawstwie, brak przede wszystkim ideologiczny i metodyczny – zmusza do redefiniowania pojęć tak podstawowych, jak „literatura narodowa” czy „proces historycznoliteracki”.

BEATA KALEBA